

Міністерство освіти і науки України
Національний авіаційний університет
Факультет кібербезпеки, комп'ютерної та програмної інженерії
Кафедра комп'ютеризованих систем управління

Лабораторна робота № 9
з дисципліни «Системи штучного інтелекту»
на тему «Штучні нейронні мережі. Прогнозування часових рядів»
Варіант № 8

Виконав:
студент ФККПІ
групи СП-425
Клокун В. Д.
Перевірила:
Яковенко Л. В.

Київ 2020

1. МЕТА РОБОТИ

Отримати початкові навички по створенню штучних нейронних мереж, що здатні прогнозувати часові ряди.

2. ХІД РОБОТИ

За завданням варіанту необхідно написати програму, яка моделюватиме штучну нейронну мережу, що прогнозує часові ряди за декількома попередніми значеннями. Для варіанта виданий певний часовий ряд (табл. 1).

Табл. 1: Часовий ряд для заданого варіанту

x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9	x_{10}	x_{11}	x_{12}	x_{13}	x_{14}	x_{15}
1,19	5,61	0,89	6,00	1,04	5,98	0,03	6,00	1,83	4,23	0,60	4,15	0,13	5,01	1,87

Щоб вирішити поставлену задачу, використаємо нейронну мережу, яка складатиметься з одного шару. Цей шар міститиме 1 вихідний нейрон з 3 входами (рис. 1).

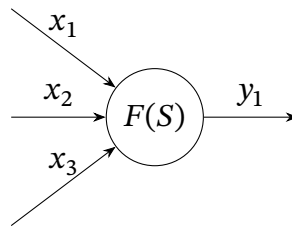

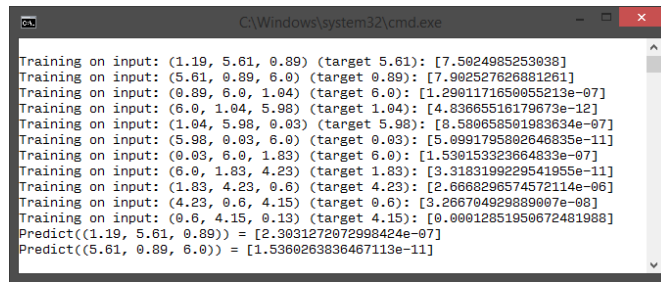
Рис. 1: Топологія використаної нейронної мережі

Розроблюємо програму для моделювання обраної нейронної мережі з можливістю зворотного поширення для моделювання заданого часового ряду. Вона складатиметься з двох модулів: моделі нейронної мережі (рис. А.1) та основного модуля (рис. А.2). Запускаємо розроблену програму і спостерігаємо за результатом (рис. 2).

Програма запускається, коректно працює та надає реалістичні результати для вхідних тренувальних і тестових наборів даних.

3. ВИСНОВОК

Виконуючи дану лабораторну роботу, ми отримали початкові навички по створенню штучних нейронних мереж, що здатні прогнозувати часові ряди.


```
C:\Windows\system32\cmd.exe
Training on input: (1.19, 5.61, 0.89) (target 5.61): [7.5024985253938]
Training on input: (5.61, 0.89, 6.0) (target 0.89): [7.902527626881261]
Training on input: (0.89, 6.0, 1.04) (target 6.0): [1.2901171659955213e-07]
Training on input: (6.0, 1.04, 5.96) (target 1.04): [4.89665516179673e-12]
Training on input: (1.04, 5.96, 0.03) (target 5.96): [9.580658501983634e-07]
Training on input: (5.96, 0.03, 6.0) (target 0.03): [5.0091795002646835e-11]
Training on input: (0.03, 6.0, 1.83) (target 6.0): [1.53015323864833e-07]
Training on input: (6.0, 1.83, 4.23) (target 1.83): [3.3183199229541955e-11]
Training on input: (1.83, 4.23, 0.6) (target 4.23): [2.8668296574572114e-06]
Training on input: (4.23, 0.6, 4.15) (target 0.6): [3.266704929889007e-08]
Training on input: (0.6, 4.15, 0.13) (target 4.15): [0.00012851950672481988]
Predict((1.19, 5.61, 0.89)) = [2.3031272072998424e-07]
Predict((5.61, 0.89, 6.0)) = [1.5360263836467113e-11]
```

Рис. 2: Результат роботи розробленої програми

А. ЛІСТИНГ РОЗРОБЛЕНОЇ ПРОГРАМИ

Лістинг А.1: Файл neuron.py: модель нейронної мережі

```
1  import logging
2  logging.basicConfig(level=logging.WARNING)
3
4  import typing as typ
5  import math
6  import random
7
8
9  def logistic(s: float) -> float:
10     res = 1 / (1 + math.exp(-s)) * 10
11     return res
12
13
14  def logistic_prime(s: float) -> float:
15     numerator = math.exp(-s)
16     denominator = (1 + math.exp(-s))**2
17     res = numerator / denominator
18     return res
19
20
21  class Neuron(object):
22
23     @classmethod
24     def random(cls, inputs: int = 3):
25         weights = [
26             random.random()
27             for _ in range(inputs)
28         ]
29         return cls(weights=weights)
30
31     def __init__(
```

```

32         self,
33         weights: typ.List[float],
34         act_fn: typ.Callable[[float], float] = logistic,
35         act_fn_prime: typ.Callable[[float], float] = logistic_prime,
36         name: str = "",
37     ):
38         self.weights = weights
39         self.act_fn = act_fn
40         self.act_fn_prime = act_fn_prime
41         self.name = name
42
43     def __str__(self):
44         return self.name
45
46     @staticmethod
47     def _calc_weighted_sum(weights: typ.List[float], inputs):
48         logging.debug(
49             "Weights = {} \n"
50             "Inputs = {}"
51             .format(weights, inputs)
52         )
53         weighted_inputs = [w_n * x_n for w_n, x_n in zip(weights, inputs)]
54         logging.debug(
55             "Weighted = {}".format(weighted_inputs)
56         )
57         weighted_sum = sum(weighted_inputs)
58         logging.debug("weighted_sum = {}".format(weighted_sum))
59         return weighted_sum
60
61     def calc_output(self, inputs):
62         weighted_sum = self._calc_weighted_sum(self.weights, inputs)
63         output = self.act_fn(weighted_sum)
64         return output
65
66     def calc_error_pd(
67         self,
68         input_val: float,
69         output_val: float,
70         target: float,
71         weighted_sum: float,
72     ):
73         diff = output_val - target
74         derivative = self.act_fn_prime(weighted_sum)
75         error_pd = diff * derivative * input_val
76         return error_pd
77
78     def calc_error_pds(self, inputs, outputs, target):

```

```

79         weighted_sum = self._calc_weighted_sum(
80             weights=self.weights,
81             inputs=inputs
82         )
83
84         error_pds = []
85         for input_val, output_val in zip(inputs, outputs):
86             delta = self.calc_error_pd(
87                 input_val=input_val,
88                 output_val=output_val,
89                 target=target,
90                 weighted_sum=weighted_sum,
91             )
92             error_pds.append(delta)
93
94         logging.debug("Error_pds = {}".format(error_pds))
95         return error_pds
96
97     def update_weights(self, weight_delta):
98         for idx, w in enumerate(self.weights):
99             self.weights[idx] += weight_delta
100
101
102 class NeuralNetwork(object):
103
104     @classmethod
105     def random(cls, inputs=3):
106         neurons = [Neuron.random()]
107         obj = cls(neurons=neurons)
108         return obj
109
110     def __init__(
111         self,
112         neurons: typ.List[Neuron],
113         learning_speed: float = 0.35,
114     ):
115         self.neurons = neurons
116         self.learning_speed = learning_speed
117
118     def feed_forward(self, inputs):
119         outputs = []
120         for neuron in self.neurons:
121             out = neuron.calc_output(inputs)
122             outputs.append(out)
123
124         return outputs
125

```

```

126     def feed_backward(self, inputs, output, target):
127         for n in self.neurons:
128             error_pds = n.calc_error_pds(
129                 inputs=inputs,
130                 outputs=output,
131                 target=target
132             )
133             weight_deltas = [-self.learning_speed * e for e in error_pds]
134             weight_delta_avg = sum(weight_deltas) / len(weight_deltas)
135             n.update_weights(weight_delta_avg)
136
137     def train(self, training_input, target):
138         output = self.feed_forward(training_input)
139         logging.debug(
140             "Input: {} Target: {} Output: {}".format(
141                 training_input, target, output
142             )
143         )
144         self.feed_backward(training_input, output, target)
145         return output
146
147     def predict(self, inputs):
148         return self.feed_forward(inputs)

```

Лістинг А.2: Файл main.py: основний модуль

```

1  import itertools as it
2  import neuron as n
3
4
5  DATASET = [1.19, 5.61, 0.89, 6.00, 1.04, 5.98, 0.03, 6.00, 1.83, 4.23,
6             0.60, 4.15, 0.13, 5.01, 1.87]
7
8  def group_n_wise(iterable, n=2):
9      t = it.tee(iterable, n)
10
11     for idx, _ in enumerate(t, start=1):
12         for subset in t[idx:]:
13             next(subset, None)
14
15     return zip(*t)
16
17
18 def main():
19
20     nn = n.NeuralNetwork.random(inputs=3,)

```

```

21
22     # Split the dataset into train and test iterators
23     # These iterators are 3-wise subsets of the original dataset
24     train = group_n_wise(DATASET[:13], 3)
25     test = group_n_wise(DATASET[:13], 3)
26     # Split the target values too, since they come from the original
       ↪ dataset
27     train_target, test_target = DATASET[1:13], DATASET[13:]
28
29     for i, target in zip(train, train_target):
30         out = nn.train(i, target)
31         print(
32             "Training on input: {} (target {}): {}".format(i, target, out)
33         )
34
35
36     for i, target in zip(test, test_target):
37         prediction = nn.predict(i)
38         print(
39             "Predict({}) = {}".format(i, prediction)
40         )
41
42
43
44 if __name__ == "__main__":
45     main()

```
